

مدیریت سلامت در زلزله

تجربه دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه در زمین لرزه سرپل ذهاب سال ۱۳۹۶

نویسندگان :

دکتر محمودرضا مرادی، دکتر بهزاد کرمی‌متین، دکتر فرزانه امانی، دکتر علی الماسی، دکتر حبیب‌اله خزایی،
دکتر بهمن روشنی، دکتر فاطمه رضوان مدنی، دکتر ابراهیم شکیبا، دکتر امید عبدی،
دکتر زهرا عطاfer، دکتر محمدرضا غلامی، دکتر قباد محمدی، دکتر سعید مرادی، دکتر فیض‌اله منصوری

انتشارات دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

پاییز ۱۳۹۷

عنوان و نام پدید آور: مدیریت سلامت در زلزله: تجربه دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه در زمین لرزه سرپل ذهاب سال ۱۳۹۶ / مؤلفان گروه نویسندگان.

مشخصات نشر: کرمانشاه: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه، انتشارات، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ی، ۴۲۰ ص: مصور (رنگی)، جدول؛ ۲۲×۲۹ س م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۶-۱۷۹-۷

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۴۱۹-۴۲۰

عنوان دیگر: تجربه دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه در زمین لرزه سرپل ذهاب سال ۱۳۹۶ / گروه نویسندگان.

موضوع: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه

موضوع: Kermanshah University of Medical Sciences Health Services

موضوع: زلزله کرمانشاه، ۱۳۹۶

موضوع: Kermanshah earthquake, Iran, 2017

موضوع: زلزله -- ایران -- کرمانشاه (استان) -- امداد رسانی

موضوع: Earthquake relief -- Iran -- Kermanshah (province)

شناسه افزوده: کرمانشاه: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه، انتشارات

رده بندی کنگره: QE۵۱۰۲/م۴ ۱۳۹۷

رده بندی دیویی: ۵۴۴/۱۲۱

شماره کتابشناسی: ۳۵۴۸۵

انتشارات دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

مدیریت سلامت در زلزله

تجربه دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه در زمین لرزه سرپل ذهاب سال ۱۳۹۶

تدوین: گروه نویسندگان

ناشر: انتشارات دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

سال چاپ: ۱۳۹۷

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: دی نگار

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۶-۱۷۹-۷

رده بندی کنگره: QE۵۳۷/۲/م۴ ۱۳۹۷

شماره کتابشناسی ملی: ۵۴۳۵۴۸۵

تارنما: <http://www.publications.kums.ac.ir>

فهرست مندرجات

کلیات

۹	مقدمه
۹	علل وقوع زلزله
۱۰	امواج زلزله
۱۰	کانون زلزله
۱۱	شدت زلزله
۱۲	آثار زلزله
۱۳	صداهاى زلزله
۱۳	نورهای زلزله
۱۳	لرزش‌های دریا یا سونامی
۱۳	تغییر مشخصات آب چشمه‌ها
۱۳	ایجاد شکاف و گسل
۱۴	زمین‌لغزش
۱۴	آب‌گونگی یا روانگرایی
۱۴	توزیع جغرافیایی زلزله‌ها
۱۵	زلزله در جهان و ایران
۱۷	گسل‌های غرب ایران
۱۷	تکتونیک منطقه
۱۷	زلزله سرپل ذهاب
۲۱	بررسی تلفات و مصدومان ناشی از زلزله ازگله – سرپل ذهاب
۲۲	بررسی میزان آمادگی برای مواجهه با اثرات زلزله
۲۲	وضعیت سازمان‌دهی و برنامه‌ریزی مدیریت بحران

۲۳.....	احتمال شیوع بیماری در منطقه زلزله‌زده
۲۳.....	بیماری سالک
۲۳.....	بیماری‌های منتقله از طریق آب و غذا با اولویت وبا
۲۴.....	خطر گزیدگی مار و عقرب
۲۴.....	بدیکولوزیس

اقدامات انجام شده در حوزه معاونت بهداشتی

۲۷.....	معاونت بهداشتی
۳۰.....	گروه مدیریت خطر و بلایا
۳۵.....	گروه مدیریت شبکه
۴۷.....	گروه سلامت محیط و سرزمین
۶۲.....	گروه پیشگیری و مراقبت با بیمارها
۸۶.....	گروه سلامت خانواده
۱۱۴.....	واحد خدمات آزمایشگاهی
۱۲۳.....	گروه آموزش و ارتقای سلامت
۱۳۵.....	گروه سلامت روان و اجتماعی
۱۴۲.....	گروه سلامت دهان و دندان
۱۵۰.....	گروه بهبود تغذیه
۱۵۹.....	تحلیلی بر اقدامات معاونت بهداشتی

اقدامات انجام شده در حوزه معاونت درمان

۱۶۳.....	معاونت درمان
۲۵۲.....	واحد فوریت‌ها
۲۹۷.....	تحلیلی بر اقدامات معاونت درمان

اقدامات انجام شده در حوزه معاونت آموزشی

۳۰۱.....	معاونت آموزشی
۳۰۶.....	تحلیلی بر اقدامات معاونت آموزشی

اقدامات انجام شده در حوزه فرهنگی و دانشجویی

۳۰۹..... معاونت فرهنگی و دانشجویی

۳۲۶..... تحلیلی بر اقدامات معاونت فرهنگی، دانشجویی

اقدامات انجام شده در حوزه معاونت اجتماعی

۳۳۱..... معاونت اجتماعی

۳۵۳..... تحلیلی بر اقدامات معاونت اجتماعی

اقدامات انجام شده در حوزه معاونت غذا و دارو

۳۵۷..... معاونت غذا و دارو

۳۷۶..... تحلیلی بر اقدامات معاونت غذا و دارو

اقدامات انجام شده در حوزه معاونت توسعه مدیریت و منابع

۳۸۱..... معاونت توسعه

۴۱۴..... تحلیلی بر اقدامات معاونت توسعه

۴۱۵..... بحث

۴۱۸..... نتیجه گیری و پیشنهادات

۴۱۹..... منابع

مقدمه ریاست دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

"اذا زلزلت الارض زلزالها"

(آنگاه که زمین سخت به لرزه درآید می‌شود)

امروزه وقایع طبیعی در نقاط مختلف جهان متناسب با شرایط اقلیمی به‌عنوان یک واقعیت انکارناپذیر، جوامع مختلف را به چالش می‌کشند و برخی اوقات از چنان وسعت و شدت بالایی برخوردارند که زبان‌های جبران‌ناپذیری در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی به بار آورده و تهدید گسترده سلامت و رفاه اجتماعی را به همراه دارند.

بی‌شک مقابله با چنین بحران‌هایی تلاش همه‌جانبه در همه بخش‌های اقتصادی و اجتماعی را طلب می‌کند و در این میان آنچه بیش از هر چیز اهمیت دارد، هماهنگی و همراهی اهداف و برنامه‌ها و اجرای آن‌هاست که می‌بایست با وحدت رویه و فرماندهی هماهنگ، قبل، حین و پس از رخداد واقعه انجام پذیرد. اما به دلیل محدودیت‌های موجود، تخریب زیرساخت‌ها، تنش‌های عظیم و وقایع پیش‌بینی نشده، آنچه در عمل اتفاق می‌افتد، شریک پیچیده‌ای است که تصمیم‌گیری و مدیریت منابع را دچار اشکال نموده و خطاهای فراوانی را در برنامه‌های مقابله با بحران ایجاد می‌کند.

واضح است که در مدیریت بحران‌های ناشی از وقوع بلایای طبیعی نظیر زمین‌لرزه، برخی از سازمان‌های ارائه خدمات، نقش محوری دارند. گرچه همه سازمان‌ها به‌نوعی در برابر واکشش بحران می‌شوند، اما بر کسی پوشیده نیست که بخش سلامت در سطح بسیار گسترده‌ای قبل از بحران و تا سال‌ها پس از آن دامنه وسیعی از خدمات را ارائه می‌نماید و این امر تمایز این بخش را به‌خوبی نمایان می‌سازد. لذا در مدیریت یکپارچه بحران، نقش دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور بیش از هر سازمان دیگری در بهینه‌سازی شرایط قابل‌توجه است.

در شامگاه روز یکشنبه مورخ ۲۱ آبان سال ۱۳۹۶ هجری قمری در زمان زمین‌لرزه سرپل ذهاب- ازگله در منطقه غرب استان کرمانشاه بودیم که با شدت ۷/۳ در مقیاس ریشتر، بخش وسیعی از غرب کشور را در تالاب آذربایجان تا خوزستان به لرزه درآورد و در کشورهای همسایه از جمله ترکیه، عراق و کویت نیز احساس شد. این واقعه جان دست‌کم ۶۲۰ تن از هم‌وطنان عزیزمان را گرفته و هزاران نفر را نیز بی‌خانمان کرد. همچنین علاوه بر اینکه موجب تخریب بسیاری از زیرساخت‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی در منطقه شد، مشکلات عدیده‌ای را نیز در ابعاد مختلف به همراه داشت که نیازمند برنامه‌های جبرانی قابل‌توجهی طی سال‌های آتی خواهد بود.

یکی از نکات مهم در برخورد با بلایای طبیعی، ثبت وقایع و اقدامات انجام‌شده توسط نهادهای ارائه‌دهنده خدمات در بحران است. هدف از انجام چنین فعالیتی، فراهم کردن زمینه انجام مطالعات بعدی و استفاده از نتایج حاصل از این بیانات به‌دست‌آمده در مدیریت بحران بوده و انتقال این تجربیات می‌تواند مسیر برنامه‌ریزی‌های آتی و هدایت منابع را تعیین و از وقوع بسیاری از آتش‌های احتمالی جلوگیری کند.

دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، با ارائه پیشنهاد ثبت اقدامات انجام‌شده در هنگام وقوع زلزله در سرپل ذهاب- ازگله، کلیه سازمان‌های ارائه‌دهنده خدمات در استان را دعوت به همکاری نمود و ضمن ایجاد کمیته ثبت اقدامات انجام‌شده در دانشگاه، با برگزاری کارگاه‌های بین بخشی و تأکید بر اهمیت ثبت وقایع، اقدامات و مستندسازی آن‌ها، ضرورت انتقال تجارب به‌دست‌آمده را مورد تأکید قرار داد و در همین راستا اقدام به جمع‌آوری اطلاعات، طبقه‌بندی و تنظیم آنها در قالب کتاب «مدیریت سلامت در زلزله» نمود. امید است اندک تجربیات ارائه‌شده در این مجموعه بتواند راهگشای حل مشکلات احتمالی در وقایع آتی باشد.

در پایان از تلاش بی‌دریغ و شبانه‌روزی کلیه همکارانم در ارائه خدمت به مردم عزیز مناطق زلزله‌زده استان و همچنین از تلاش و حمایت بی‌وقفه مسئولان کشوری، استانی، مدیران و کارکنان سایر سازمان‌های استان، صمیمانه تشکر می‌کنم و برای ایشان از درگاه خداوند متعال توفیق خدمت‌گزاری بیشتر را مسئلت دارم.

دکتر محمود رضا مرادی

رئیس دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه